

Index
notariële akten 1720-1774
van notaris
Gulielmus Philippens

Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach

Samengesteld door Fons Heijns en Rinus Suijkerbuijk
Houthem-St. Gerlach, december 2021

ISBN 9789080164611

Index notariële akten 1720-1774 van notaris G. Philippens

Toelichting

In het RHCL (Regionaal Historisch Centrum Limburg) ook bekend als het vroegere RAL (Rijks Archief Limburg) in de Pieterstraat te Maastricht worden de akten bewaard die door notarissen in onze regio werden opgemaakt.

De bewaard gebleven akten zijn daar te vinden o.a. in het archief bestanddeel 09.001 “Notariële archieven berustende in het Rijksarchief in Limburg te Maastricht, 1544-1842”.

Per standplaats zijn de akten geordend, waaronder de akten van de te **Houthem** residerende notaris Gulielmus Philippens zijn de vinden onder de inventarisnummers:

4223	1720-1727	4235	1756 -1757
4224	1728-1732	4236	1758-1760
4225	1733-1736	4237	1761-1762
4226	1737-1740	4238	1763-juni 1764
4227	1741-1743	4239	1765-1766
4228	1744-1746	4240	1767-1768
4229	1747-1748	4241	1769-1770
4230	1749	4242	1771
4231	1750	4243	1772
4232	1751	4244	1773 -1774
4233	1752-1753	4245	alfabetische index op achternaam van comparanten, 1761-1774
4234	1754 -1755	4246	akte van testament (kopie), 1762

De originele akten zijn niet meer in het RHCL opvraagbaar, omdat er scans van zijn gemaakt die digitaal raadpleegbaar zijn, via de link:

<https://www.archieven.nl/mi/1540/?mivast=1540&mizig=210&miadt=38&miaet=1&micode=09.001&minr=1039878&miview=inv2&milang=nl>

Doelstelling van deze index

Om het de onderzoeker gemakkelijker te maken is er een index gemaakt o.m. om de onderzoeker behulpzaam te zijn bij het vinden van archiefmateriaal om genealogische gegevens van gezochte personen te kunnen verifiëren, historisch materiaal beter te leren begrijpen enz.

Daartoe zijn naast de datum en soort van de akte, de naam van de comparant(en), zo mogelijk ook die van de (ex-)partners en de woonplaatsen vermeld, en als belangrijkste item natuurlijk de vindplaats van de scan.

Maar in veel akten worden meer namen vermeld, die voor een onderzoeker mogelijk van belang kunnen zijn; een gemachtigde die voor andere personen optreedt is minder interessant dan zijn/haar opdrachtgever(s). En als er veel namen vermeld zijn (40 of 80 kopers bij een publieke veiling) dan mag de onderzoeker dat zelf gaan uitzoeken. De soort akte, bijvoorbeeld ‘declaratie van de ingezetenen van Stein’ wijst al de weg: een bron waarin soms meer dan honderd namen voorkomen van veelal plaatselijke bewoners die allen een deel van het aangeboden in de wacht sleepten. Interessant onderzoeksmateriaal bij heemkundige en genealogische zoektochten. Het is echter ondoenlijk om de naam van elke in een akte vermelde persoon in de index op te nemen.

De namen van (ex-)huwelijkspartners, voor zover vermeld, zijn uiteraard opgenomen.

In de index is in de kolom H - W - O (gehuwd, weduwe/weduwenaar, ongehuwd) ook nog OVL genoteerd, aangevende dat de vermelde personen toen overleden waren; het betreft dan meestal akten waarin zij vermeld worden omdat de werkelijke partijen, hun kinderen of erven zijn.

Een exacte beschrijving van de inhoud der akte, bijv. testament, getransporteerd onroerend object enz. werd bewust achterwege gelaten. De onderzoeker kan de scan daartoe raadplegen.

Schrijfwijze

Zoals heden ten dage de **voornamen** van personen nogal divers klinken hoewel dezelfde persoon bedoeld wordt [Jan, Joannes, Johan, Sjeng], zo was het vroeger ook [al schreef men toen als afkorting vaak Joes]. Dezelfde persoon heet nu eens 'Dionisius Janssen' en op andere plaatsen 'Nijst Jansen'.

Martinus, Meerten, Merten, Marten, Maarten: het is hetzelfde. Cornelis gaat als Nelis door het leven en Claes wordt pontificaler Nicolaes genoemd. Dat Laurens ook reageert als men Laurentius roept verbaast niemand, maar dat Welter officiëler Wernerus wordt genoemd en Bartholomeus Mees ligt moeilijker. En dat Geurt en Gerit gelijk is aan Gerard, was mij ook niet direct duidelijk.

Gelukkig helpt zo'n totaalindex wel bij het identificeren van personen, zeker als er meerdere records zijn waarbij de partners, met hun voornamen en woonplaats vermeld zijn.

De schrijfwijze van de **familienamen** is zeer divers. Als men al bedenkt op hoeveel manieren Damoiseaux, Schrooders, Claassens, Timmers, Quaadvliegh enz. geschreven kan worden, krijgt men hoofdpijn. Bij het bewerken van de totaalindex heb ik mij dan ook enkele correcties gepermitteerd en soms de in de acte geschreven namen iets aangepast, doch slechts als zoiets in de context duidelijk mogelijk was: Schroeders en Schrodgers werd Schrooders [indien dezelfde partner en woonplaats daarbij paste.] Degene die de scan van de originele akte oproept zal het nauwelijks opvallen.

Woonplaats

Belangrijk is natuurlijk na te kunnen gaan waar de akte zich afspeelt. Het arbeidsgebied van Philippens reikte van Geleen tot Groot Welsden en van Borgharen tot Heerlen: Philippens in Houthem wist men overal te vinden!

Bij de plaatsvermeldingen gaf de notaris vaak ook aan onder welke Bank die plaats viel, en dat is vaak voor de onderzoeker bijzonder belangrijk. Is het Vilt onder Berg of onder Houthem(erberg), is het Valkenburg (het stadje zelf) of Valkenburg onder de Bank Berg (het gebied buiten de Poort). St. Pieter/-Valkenburg of St. Pieter/Schin op Geul? Welk Walem, Moorveld enz.

Of er in de periode 1720- 1774 gebiedswisselingen plaatsvonden? Niet nagezocht.

Soort akten

Dat is zeer divers. **Transporten** zijn akten waarbij onroerend goed (duidelijk omschreven met ligging naast percelen met vermelding der eigenaren ten oosten, westen, zuiden en noorden, en natuurlijk de grootte) werd verkocht en getransporteerd. Duidelijk is dat de exacte omschrijving van de transactie in deze index ondoenlijk was.

Obligaties zijn leningen, doorgaans tegen 5%, onder duidelijk omschreven voorwaarden.

Belingen zijn leningen, waarbij als onderpand/hypotheek onroerende goederen tot zekerheid werden gesteld.

Declaraties zijn aktes waarbij personen iets verklaren, meestal op verzoek van een belanghebbende, wat zij gezien of gehoord hebben, vaak over gebeurtenissen die geruime tijd geleden plaatsvonden, bijvoorbeeld langdurig gebruik van land, misbruik door pachter, gewoonterecht enz. Zeer leuk onderzoeksmateriaal. Soms werd de notaris gevraagd om iemand te gaan bevragen en daarvan een akte op te maken: **affvraeginge**.

De akten van **beschud** en **vernaerderinge** grijpen terug op oud-recht met betrekking tot onroerend goed dat in familiehanden moest blijven. Overigens is het opvallend dat praktisch alle transporten van onroerend goed binnen de familiesfeer plaats vonden.

Disposties oftewel testamenten, huwelijksvoorwaarden, giften onder levende [schenkingen dus] en giften na de dood [legaten], volmachten zijn rechtshandelingen die tegenwoordig nog gebruikelijk zijn, hoewel mutuele (wederzijdse) testamenten nu bij wet verboden zijn.

Nadere bijzonderheden

Normaliter zou men de indexering van notariële akten beginnen vanuit het **repertorium**, een lijst waarop jaarlijks, kort na het opmaken van de akte, aangetekend moet worden het nummer, datum en naam van een/meerdere comparant(en). Doel is, onder meer, zoveel mogelijk misbruik te voorkomen; antidatering van akten wordt bijvoorbeeld voorkomen (de notaris kan geen akte in oktober opmaken en daar een dagtekening van januari aan hangen, immers de akten van januari staan al lang in het repertorium genoteerd.) Het blanco-repertorium wordt vóór het begin van enig jaar ter parafering van elk, opvolgend genummerd, blad getekend door een toezichthoudend bevoegde belastingambtenaar. Echter de plicht tot het bijhouden van een jaarlijks opgemaakte lijst bestond, zeker in het Ancien Regime, niet.

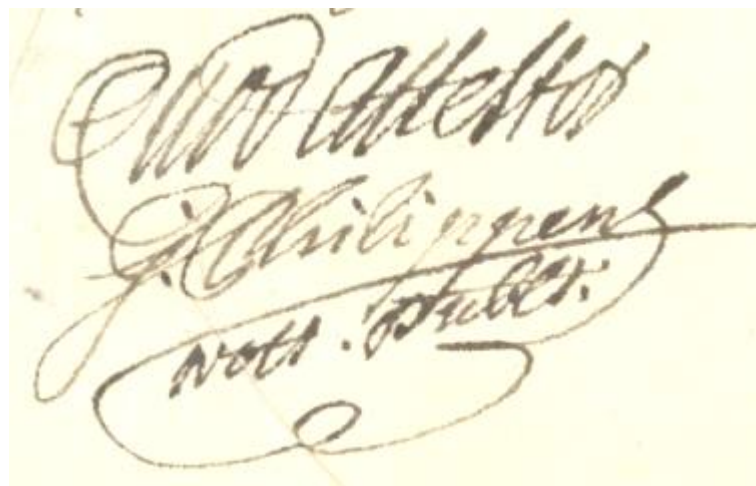
Gelukkig leek er bij notaris Philippens toch over de periode 1761-1774 een **alfabetische index** te bestaan. Bij het opmaken van een nieuwe index, in Excel-formaat, werd dan ook gestart met het invoeren van de achternamen en data uit **4245**; daarna werd dat bestand naar jaar gesplitst. Vervolgens werd gepoogd om de lijst van 1761 aan te vullen met gegevens die uit de scans van **4237** tevoorschijn gehaald konden worden. Daarbij bleek dat niet aan alle namen uit de lijst 4245 een vindplaats toegekend kon worden. Uiteindelijk kon alleen maar geconcludeerd worden dat 4245 slechts een **inventaris** was van de akten die op de sterfdag van notaris Philippens zich nog in zijn kantoor bevonden.

Niet alleen ontbreken in werkelijkheid de (scans van de) akten uit de tweede helft van 1764, maar ook in overige jaren bleken veel "**lege regels**" voor te komen: de inventaris van 1774 vermeldde wel het bestaan van een akte, maar onder bovenvermelde 4237 t/m 4243 bleken er geen scans daarvan aanwezig. Ondanks het feit dat er geen nadere (scan)gegevens werden gevonden, werden deze "**lege regels**" wel in de totaalindex opgenomen. Het staat immers vast dat er ooit een akte bestaan heeft; de vermelde personen waren op een bepaalde datum bij een rechtshandeling betrokken.

Helaas zijn overigens niet alle **minuutakten** terug te vinden, hetgeen op te maken is uit het feit dat de doorlopende '**totaalnummering**' hiaten vertoont. Wanneer die 'totaalnummering' werd ingevoerd is niet duidelijk. Het is wel een hulpmiddel bij het plaatsen van een (onduidelijk te hanteren) akte in enig jaar (staat er nu 1744, 1774, 1749??).

De scanfilmpjes zijn in hun periode-aanduiding niet betrouwbaar. Het aantal akten onder verkeerde jaargangen opgeborgen is legio. Het aantal akten van 'vreemde notarissen' [die dus niet in deze index werden opgenomen] zijn er ook teveel. En er zullen dus 'nieuwe' akten van Philippens opduiken, die in de portefeuilles van andere notarissen zijn ondergebracht. [Vergissen is menselijk, maar hoe gaat men dat bij het RHCL oplossen? Extra scanfimpje **4246a?**] De simpelweg verdwenen akten (ten notaris kantore of uit de archiefbewaarplaats door begerige onderzoekers 'geleend, maar niet teruggebracht') zullen waarschijnlijk definitief als verloren moeten worden beschouwd.

Deze index beoogt het gemakkelijker zoeken naar personen mogelijk te maken. De implicaties van de rechtshandelingen waarbij zij betrokken waren, kunnen soms een nadere bestudering vergen. Het is onmogelijk om dit voor alle situaties in deze index te duiden. Notarissen hebben er de nodige jaren en boeken op gestudeerd, en de huidige onderzoeker ontkomt ook niet aan bestudering, gelukkig nu enigszins geholpen door Internet, Google, Wikipedia enz.

A handwritten signature in dark ink on aged, yellowish paper. The signature is written in a cursive, flowing style. The first line reads 'G. Philippens', the second line reads 'not. te Hulst.', and the third line is a large, decorative flourish that loops back under the second line.